

Bir zamanlar Afina yaxınlığında yaşayan mifik qəhrəman Akademinin şərəfinə, bu qəhrəmanın adını daşıyan ərazidə Platon tərəfindən əsas qoyulmuş ilk elmi məktəb "Akademiya" adlandırılıb. XII-XIV əsrlərdə geniş vüsət alan bir çox Qərbi Avropa və Şərq elmi birliklərinə və həmçinin, elmi məktəblər və digər elm ocaqlarına da Akademiya adı verilib.

Şərəfli tarixi yol

Aqillər deyirlər ki, Ulu Yaradan Yer üzünün əşrəfi sayılan hər bir insan oğlunu müəyyən bir missiya ilə bu dünyaya göndərir və kamil yaratdığı insana digər canlılardan fərqli düşüncə azadlığı da verir. İnsan oğlunun bu dünyadakı əsl missiyasının nədən ibarət olduğunu anlayan və dəyərləndirənlər alim hesab olunur. Tanrı dərgahında məqamları yüksək olan alimlər elə bu dünyadakı nizamın qorunmasında da ən böyük cavabdehlik daşıyan insanlardır. Təsədüfi deyil ki, insanlığın fəxri Həzrəti peyğəmbərimiz Məhəmməd (s.ə.s) deyirdi ki, alimlərə hörmət edən, elə bil mənə hörmət edib. Elm insanların mədəniyyətinin və dünyabaxışının tərkib hissəsi olmaqla, öz inkişafında bəşəriyyətin ümumi təkamül prosesini, onun davamlı inkişaf meyillərini, ümumdünya-tarixi prosesin vəhdətini əks etdirir.

Azərbaycan elmi mürəkkəb və sürətli tarixi inkişaf yolu keçmişdir. Vaxtın, zamanın zərurəti, diktəsi olan Bakı Dövlət Universitetinin yaradılması milli, özünüdərkən, özünüdərsədiqin inkişaf tapması, yenidən yaradılmış gənc bir dövlətin "vardır millətimin imzası imzalar içində" deməsi idi.

Elmin, təhsilin, milli təfəkkürün, mədəniyyətin inkişafında mühüm rol oynayan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yaranması Azərbaycan tarixinin ən əlamətdar hadisələrindən biridir.

Respublikanın 1923-cü ildə yaranan ilk elmi qurumu Azərbaycan Tədqiq və Təbəbbö Cəmiyyəti əsas elmi fəaliyyət mərkəzlərindən biri idi. 1929-cu ildə Azərbaycan Dövlət Elmi Tədqiqat İnstitutu yaranır. SSRİ EA Zaqafqaziya filialının Azərbaycan şöbəsinin yaradılması ilə elmdə mühüm işlər yerinə yetirilirdi. SSRİ Elmlər Akademiyasının Azərbaycan Filialının təşkil edilməsi ilə Azərbaycanın artıq Akademiyada şöbə qismində deyil, filial statusunda fəaliyyət göstərməsinə meydan açılmışdır. Azərbaycan Filialı respublikada elmi qüvvələrin təşkilatlanması üçün xeyli dərəcədə müsbət təsir göstərmişdir. 1945-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının yaradılması respublikada elmin təşkilinin formalaşmasında böyük və məhsuldar mərhələ idi.

Öz tarixi missiyasını dərinləndirən, cəmiyyətin maraqlarını və tələblərini həssaslıqla duyan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası yarandığı gündən maarif və mədəniyyətin sönməz ocağına, ictimai fikrin hərəkətverici qüvvəsinə çevrilmişdir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının alimləri elmi və peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəlişini təmin etməkdən ötrü özlərinə qarşı daim tələbkər olmuşlar. Azərbaycan dövləti də yaxşı mütəxəssislərin vacibliyinə və zəruriliyinə anlayışla yanaşmışdır.

Ulu Öndər Heydər Əliyev öz çıxışında qeyd edirdi: "Azərbaycan Elmlər Akademiyası respublikamızın ən yüksək elm müəssisəsidir. O, dövlətə məxsusdur. Bu akademiyanın işi və orada işləyənlərin səviyyəsi, şübhəsiz ki, başqalarından yüksəkdir, yüksək də olacaq. Biz bu akademiyanın hörmətini həmişə qoruyub saxlamalıyıq".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev söyləmişdir: "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası bu gün çox yüksək səviyyədədir. Çalışmalıyıq ki, gələcəkdə öz işimizlə, əməyimizlə akademiya kömək göstərək, onun bütün məsələlərini həll edək və Azərbaycanda elmin gələcək inkişafına nail olaq".

Cənab Prezident İlham Əliyev AMEA-nın 70 illik yubileyinə həsr olunmuş Ümumi yığıncaqdakı məruzəsində demişdir: "Biz öz tariximizi, bu reallıqları dünya miqyasında daha da dolğun təqdim etməliyik".

Bu dəyərli fikirlər biz alimləri daha da ruhlandırır. Bu gün AMEA özünün potensialına söykənərək dinamik inkişaf edir, geniş miqyaslı informasiya, marifətçilik, yaradıcılıq layihələri reallaşdırır, təkcə Azərbaycan müstəvisində deyil, regional müstəvidə, beynəlxalq səviyyədə nüfuzlu elm mərkəzi kimi öz mövqeyini daha da möhkəmləndirir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycanda elmi düşüncənin yaranmasına, inkişafına təkan vermiş və ölkədə elmi-tədqiqat işlərinə başlayan alimləri formalaşdıran elm ocağı kimi tarixə düşmüşdür. Azərbaycan alimləri sanballı töhfələr verən nüfuzlu əsərləri, yenilikləri və ixtiraları ilə elmə şan-şöhrət gətirmişlər.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası tarixi zərurətdən yaranmış, ölkəmizin və xalqımızın tərəqqisi yolunda mühüm rol oynamışdır. Azərbaycanda cəmiyyət həyatının müxtəlif sahələrinin inkişaf etdirilməsində, milli ziyalılığın və ictimai fikrin formalaşdırılması və daha da möhkəmləndirilməsində, dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə yollarında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının böyük xidmətləri var.

Milli Elmlər Akademiyasının ölkəmizin tarixindəki rolu, xidmətləri Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin aşağıdakı sözlərində dolğun şəkildə ifadə edilib: "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının keçdiyi şərəfli yol Azərbaycan xalqının tarixində böyük səhifədir. Çoxəsrlilik tariximizdə böyük elmimiz olubdur. Ancaq Azərbaycan elmi heç vaxt bu qədər mütəşəkkil və bu qədər qüvvətli, güclü, çoxsahəli olmayıb. Müstəqil Azərbaycanın Elmlər Akademiyası bütün elmi potensialı özündə cəmləyərək, xalqımızın yaradıcılıq sahəsində nəyə qadir olduğunu dünyaya göstərmişdir".

Azərbaycan elminə hər zaman həssaslıqla yanaşan Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının inkişaf etməsinə daim qayğı göstərmiş. Xalqına dərinləndirən, həyatını Azərbaycanın tərəqqisinə həsr edən dahi şəxsiyyət Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının fəaliyyətini daim diqqət mərkəzində saxlayıb, onun dünya miqyasında tanınmasına nail olmuşdur.

80 illik yubileyi qeyd edəcəyimiz Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası hazırda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin apardığı geniş miqyaslı islahatların işığında yeni cəmiyyət quruculuğu istiqmətində və ölkəmizdə müstəqil dövlətçilik ideallarının daha da möhkəmləndirilməsi yollarında şərəflə və məsuliyyətlə addımlamaqda davam edir.

Günəl MƏLİKLİ

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent